

Att leva för att dö

I min ungdom speglade jag mig ofta är en roman av Per Gunnar Evander som djupdyker i människans komplexa känslor och psyke. Läsaren får följa en medelålders författare vars medvetande långsamt verkar fly allt längre bort från verkligheten. Dennes berättelse kretsar egentligen kring en enda fråga; hur är det att förlora ett barn? Det är just denna fråga jag skall skriva om i denna uppsats.

Redan från romanens början är det tydligt att huvudkaraktären är under någon form av konstant leda och verkar vara lite för bekväm i sin ensamhet. Personen vidtar inga åtgärder för att förändra det faktumet. Han verkar inte se nära umgänge som en särskilt viktig del av vardagen längre.

Detta grundar sig i det faktum att karaktärens dotter några år tidigare omkommit i en bilolycka, vid endast 16 års ålder. Han känner att det borde ha varit han som fick lämna världen istället för henne och ser därför resten av livet som ett nödvändigt ont, för att i slutändan kanske förenas med henne. "Jag menar också den skuld som på något sätt finns där från första början, som finns i just det ögonblick när det för all evighet förlorade barnet kommer till världen".

Att förlora ett barn orsakar en smärta de allra flesta har svårt att känna igen sig i. Att någon man själv gett liv till, uppfostrat och älskat helt plötsligt försvinner och att det händer innan en själv lämnat världen är något som egentligen inte ska, eller får, hända. Evander lyckades förkroppsliga denna smärta till en karaktär, vilket är ett mycket mer effektiv grepp än att på något annat sätt försöka beskriva känslan rent konkret. Karaktären blir då, genom både sina tankar och handlingar, en levande gestaltning av känslan som uppstår då ett barn mister livet. "Bäst och enklast borde det liknas vid att dö en smula, och ytterligare en smula och ytterligare ännu en gång en smula, och ytterligare..."

Gränsen mellan att leva och att dö är ytterst diffus i just denna aspekt. Karaktären lever visserligen och andas, men inte för att leva ut sina egentliga och tidigare önsknings. Denne gör bara det allra nödvändigaste för att kunna överleva; arbeta, äta, sova och småprata med någon då och då. Livet är redan över. "Att begrepp som kärlek och vänskap långsamt börjar bli mig främmande. Nästan som en fjärran lyx. Eller som ett slags överflöd det återstår att slutligen och till sist lämna". Han känner inte att det ger något att ge sin tid till dessa oväsentliga saker; inget kommer ändå att vara till någon hjälp.

Genom att vid första anblick få en bild av en helt vanlig, smått dyster författare, som försöker tyda sina drömmar, kan vi som läsare bättre förstå att en individ som utåt verkar vara lika lycklig, eller olycklig, som vem som helst egentligen kan bära på enorma smärtor. Huvudkaraktären ser senare sitt bortgångna barn i visioner och drömmar och har svårt att

släppa taget om dessa. "Jag mottar då en slummerdröm... I denna skymtar jag i obestämda omgivningar min dotter som jag tänkt på och försökt prata med näst intill varje dag". Mot slutet av boken blir det tydligt att karaktären är nära bristningsgränsen och ter sig ytterst likgiltig inför döden. Denne verkar vara kapabel till vad som helst för att få återse sin dotter - även om det betyder att inte längre vara en del av denna värld.

Den främsta anledningen till att huvudkaraktären drabbas så ofantligt av sin förlust grundar sig i att denne inte har någon annan att dela sorgen med. En viktig del av sorgbearbetning är att prata om det som inträffat samt att ha ett nätverk av stöttande individer. I motsats till detta gör huvudkaraktären inga som helst försök till att prata om sitt förflutna med sina nuvarande bekanta; de vet knappt om att han haft en dotter. Personer som drabbas av förluster av detta slag men har barn som fortfarande är i livet brukar generellt kunna återgå till ett "normalt" liv efter en viss sorgperiod. De har annat att leva för än sig själva, något huvudkaraktären i romanen saknar.

I stället för att leva i nuet tänker huvudkaraktären konstant på en tidigare del av sitt liv. Som sagt, medvetandet flyr allt längre bort från verkligheten. Eller egentligen kanske det är så, att medvetandet är alldeles för nära verkligheten, så införstått med vad som hänt, att det inser att det förflutna är bättre att hålla fast vid. Att det är det enda som finns att hålla fast vid och gör livet värt att leva.

Hur är det då egentligen att förlora ett barn? Även om Evander gett en genomgående och mycket bildlig beskrivning av de känslor som uppstår vid en sådan tragisk händelse tror jag aldrig att en människa kan förstå det fullt ut, om hen inte har varit med om det själv. Dessutom kommer de långsiktiga konsekvenserna av en sådan händelse att variera mycket, baserat på vilka förutsättningar i form av familjerelationer personen i fråga har. Huvudkaraktären i just denna roman är tursamt nog lite av ett extremfall, för även om ledan aldrig helt upphör, finns det en oskriven framtid med oändliga möjligheter - och annat att leva för, än att dö.

Hanna Carlsson
Vendelsö 2023-03-27